

Список використаних джерел:

1. Закалюк А. П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика : У 3-х кн. / Закалюк А. П. – К. : Видавничий Дім „Ін Юре“, 2007. – Кн. 2 : Кримінологічна характеристика та запобігання вчиненню окремих видів злочинів / Закалюк А. П. – 712 с.
2. Драний В.В. Кримінально-правова характеристика фінансування тероризму: Автореф. дис. канд. юрид. наук / 12.00.08 – К. : НАВС, 2013. – 20 с.
3. Про практику розгляду судами кримінальних справ про злочини, вчинені стійкими злочинними об'єднаннями: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 23 грудня 2005 р. № 13 // Постанови Пленуму Верховного Суду України в кримінальних справах / Упоряд. В.В. Рожнова, А.С. Сизоненко, Л.Д. Удалова. – К. : ПАЛИВОДА А.В., 2011. – С. 342-348.
4. Кримінальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. / за заг. ред. В.Я. Тація, В.П. Пшонки, В.І. Борисова, В.І. Тютюгіна. – 5-те вид., допов. – Х. : Право, 2013. – Т. 2 : Особлива частина / Ю.В. Баулін, В.І. Борисов, В.І. Тютюгін та ін. – 2013. – 1040 с.

ПРО ЗМІСТ ДЕТЕРМІНАНТ ЗЛОЧИННОСТІ ПЕРСОНАЛУ ВИПРАВНИХ КОЛОНІЙ

Лопоха В.В., здобувач кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права НАВС

Детермінант злочинності можна розділити на чотири взаємозв'язані, взаємообумовлені та взаємодіючі групи:

- 1) загальні детермінанти, що породжують та обумовлюють злочинність в Україні у цілому;
- 2) особливі детермінанти злочинності, що пов'язані з діяльністю державних службовців, працівників правоохоронних органів і суддів;

3) специфічні детермінанти злочинності, що виявлені у ході вивчення злочинності в місцях позбавлення волі;

4) безпосередні причини і умови злочинності, що детермінуються протиправною та віктимологічною поведінкою персоналу виправних колоній.

Враховуючи, що ні в науковій літературі, ні в інших навчальних методичних і практичних виданнях не дано чіткого визначення зазначених детермінант злочинності, а також взявши за методологічну основу доктринальні підходи щодо змісту понять детермінант загальної, особливої, та специфічної злочинності, можна сформулювати наступне поняття «детермінант злочинів, що вчиняються персоналом виправних колоній»: «...Це комплекс взаємозв'язаних, взаємообумовлених і взаємодіючих причин, що породжують, та умов, які сприяють вчиненню злочинів, зазначеною категорією осіб, що склались на загальному, особливому, специфічному та безпосередньому рівнях, та які формують їх злочинні наміри, установки та поведінку з урахуванням стану протидії злочинності як в Україні в цілому, так і в конкретно визначеній виправній колонії».

Таким чином, до системноутворюючих структурних елементів, що складають зміст даного поняття, відносяться:

1. Це комплекс (система) загальних, особливих, специфічних та безпосередніх детермінант злочинності, що використовуються суб'єктами цих злочинів – персоналом виправних колоній.

Як з цього приводу зробив висновок В.Д. Малков, говорячи про причинні зв'язки, варто мати на увазі, що самі по собі вони не викликають усіх різновидностей явищ природи та суспільства. У рівній мірі це відноситься до явищ і процесів, що вивчається кримінологією [1, с. 56].

2. Зазначені детермінанти взаємозв'язані, взаємообумовлені та взаємодіючі.

Як правильно зазначили у зв'язку з цим Н.Ф. Кузнєцова та В.В. Лунєєв, у механізмі причинності злочинності причина породжує наслідок, умова цьому сприяє. Проте мова, завжди іде

про спільність їх дії та необхідний зв'язок, як елементів єдиної діючої системи [2 с. 166].

3. Структурно детермінанти даної злочинності складаються з сукупності її причин і умов.

В науці під причиною розуміють явище, що володіє генетичними властивостями, тобто властивостями породжувати те, що називається наслідком, а умови – явище, що сприяє дії причини [3, с. 62]. При цьому всередині цієї системи знаходяться: бінарні (дволанкові) детермінанти «причина-наслідок»; причинні ланки, що складаються з бінарних ланок, де попередня причина по мірі ретроспективного аналізу стає наслідком; причинні сітки, які складаються з причинних ланок по вертикалі та горизонталі [2, с. 168].

4. Персонал виправних колоній.

Відповідно до ст. 14 Закону України «Про Державну кримінально-виконавчу службу України», до персоналу виправних колоній належать особи рядового і начальницького складу, спеціалісти, які не мають спеціальних звань, та інші працівники, які працюють за трудовими договорами в ДКВС України.

З цього випливає, що інші особи, які залучаються чи мають відношення до процесу виконання покарань (прокурори, громадськість, представники міжнародних організацій, т. ін.), до персоналу ДКВС України не відносяться.

5. Злочинні наміри, установки та поведінка, що мають матеріальне вираження у виді вчинення правопорушень і злочинів на індивідуальному рівні.

Як з цього приводу обґрунтовано прийшли до висновку Н.Ф. Кузнецова та В.В. Лунсєв, по мірі формування особистості з соціально негативною позицією, вона все активніше здійснює інтеріоризацію (присвоєння) кримінологічних цінностей, прискорюючи тим самим та поглиблюючи соціальну дезадаптацію [2, с. 136].

Об'єктивна можливість для цього існує навіть в суспільстві з високою цивілізованістю (хоча вірогідність, звичайно

звужується), так як структура суспільних відносин є багатогранною – від визначальних «до таких, які обмежені лише певною вузькою сферою спілкування та які нерідко взагалі є випадковими для особистості» [4, с. 16].

6. Протидія злочинності, що здійснюється як в цілому в державі, так і на рівні конкретно взятої виправної колонії.

Як у зв'язку з цим зауважили Л.М. Давиденко та О.О. Бандурка, виходячи з того, що в етимологічному змісті «протидія» тлумачиться як дія, що йде всупереч іншій дії чи явищу [5, с. 446], а в комплексі заходів, спрямованих на злочинність, переважають заходи кримінального характеру, цей термін найбільш точно відображає сутність даного феномена.

Як встановлено у ході даного дослідження, до основних безпосередніх детермінант, що породжують та обумовлюють вчинення злочинів персоналом виправних колоній, можна віднести:

1. Однією з обставин, що детермінує зазначені суспільно небезпечні явища серед персоналу УВП, є, як зазначила Н. Корпачова, «відсутність у ДПтС України з належної організації виховної роботи з персоналом, що вимагає термінового перегляду моральних та матеріальних стимулів його зацікавленості у результатах своєї роботи, підвищення рівня компетенції та поінформованості особового складу органів та установ виконання покарань про міжнародні стандарти в галузі практичного забезпечення прав людини» [6, с. 284]. У той самий час, як вірно прийшов до висновку В.М. Синьов, «унікальність пенітенціарної справи потребує таких фахівців, які б ефективно вирішували головне завдання системи – ресоціалізацію засуджених [7, с. 19].

2. Підвищення ефективності роботи персоналу виправних колоній потребує капіталовкладень. Без них, за умови використання тільки «методу батога», персонал ДКВС України не рідко переходить до швидкого, ефективного, мало витратного, але негуманного методу виконання кримінальних покарань –

протизаконного насильства до засуджених – і це тільки один із наслідків його соціальної незахищеності.

Список використаних джерел:

1. Кримінологія : учебник / Под. ред. проф. Малкова В.Д. – М. : ЗАО Юстицинформ, 2004. – 528 с.
2. Кримінологія : ученик / Науч. редакторы Н.Ф. Кузнецова, В.В. Лунеев. – М. : Волтерс Клувер, 2005. – 640 с.
3. Антонян Ю.М. Кримінологія : избранные лекции. – М. : «Логос», 2004. – 448 с.
4. Харчев А.Г., Алексеева В.Г. Образ жизни, мораль, воспитание. – М. : Юрид. литература, 1997. – 162 с.
5. Великий тлумачний словник української мови / Уклад. і гол. ред. В.Т. Бусел. – К. : ВТФ «Перун», 2001. – 1440 с.
6. Забезпечення прав і свобод людини в пенітенціарних закладах // Стан дотримання та захисту прав і свобод людини в Україні : Доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. – К. : Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, 2004. – С. 278-308.
7. Синьов В.М. Підготовка спеціалістів для пенітенціарної системи // Проблеми пенітенціарної теорії і практики : бюлетень. – К.: КІВС, 1996. – № 1. – С. 17-24.